

STORTINGET

Innst. 194 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:90 S (2024–2025)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om nødvendige endringer i arbeidsmiljøloven slik at sjømatindustrien gis unntak fra arbeidstidsordningene i høysesong eller gis tilsvarende arbeidstidsordninger de som gjelder for fiskefartøy.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 20. februar 2025 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådens svarbrev av 5. mars 2025 følger vedlagt. Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet for skriftlige innspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tone E. Berge Hansen, Per Vidar Kjølmoen, Anette Trettebergstuen og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebo, fra Fremskrittspartiet, Alf Erik Bergstøl Andersen og Dagfinn Henrik Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstøl og lederen Freddy André Øvstegård, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Rødt, Mimir Kristjánsson, viser til Representantforslag 90 S (2024–2025) fra representantene fra Fremskrittspartiet om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen. I representantforslaget foreslås det å gjøre tilpasninger i arbeidstidsbestemmelsene for fiskeri- og sjømatnæringen, enten som unntaksbestemmelser i arbeidsmiljøloven for sjømatindustrien i forbindelse med høysesong eller ved å gi tilsvarende arbeidstidsordning for denne gruppen som for fiskefartøy. Komiteen viser til at forslagsstillerne peker på et varierende behov for arbeidskraft for sjømatbedriftene gjennom året.

Komiteen viser til at komiteen har mottatt 5 skriftlige innspill i forbindelse med behandlingen av saken.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, viser til svarbrev fra arbeids- og inkluderingsministeren av 5. mars 2025, hvor statsråden vurderer forslaget. Flertallet merker seg statsrådens gjennomgang av hva dagens regelverk åpner for av fleksibilitet med hensyn til arbeidstid:

«For det første kan det inngås avtaler mellom arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden med mulighet for å jobbe inntil ti timer om dagen i en periode, mot kortere arbeidstid senere. For det andre kan det inngås avtaler mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte om at arbeidstakerne i virksomheten kan jobbe inntil 12,5 timer om dagen. Dette forutsetter at virksomheten har en tariffavtale. For det tredje kan virksomhetene søke Arbeidstilsynet om å få benytte inntil 13 timers arbeidsdag i en periode. For det fjerde kan en arbeidsgiver inngå avtale med fagforeninger med innstillingsrett om enda mer omfattende unntak fra arbeidstidsbestemmelsene. Dessuten gir arbeidsmiljøloven muligheter for å benytte overtid når det er et tidsavgrenset behov for dette.»

Flertallet viser til at LO, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN) og Handel og Kontor Norge alle i sine skriftlige innspill advarer mot forslaget. NNN skriver i sitt innspill:

«Vi vil bemerke at i en bransje som allerede i dag sliter med rekruttering og tilgang til nok arbeidskraft, vil forslagstillernes ønskede svekkelse av arbeidsmiljøloven ytterligere forsterke den negative utviklingen med rekruttering til bransjen.»

Flertallet viser videre til svarbrevet fra statsråden, hvor det refereres til alvorlige utfordringer i sjømatnæringen. Tilsyn og kontroller gjennomført av Arbeidstilsynet og andre etater viser at det er en høy andel utenlandsk arbeidskraft og ufaglært arbeidskraft, og dette øker risikoen for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i bransjen. Flertallet merker seg at det i deler av fiskeindustrien er avdekket brudd på blant annet reglene om arbeidstid og pauser, allmenngjort lønn og overtidsbetaling. Arbeidstilsynet har oppsummert noen av bransjens utfordringer i «Signal» nr. 1-2024, som bygger på tilsynserfaringer. Her pekes det på at det blant annet er utfordringer med arbeidstid, og at arbeidstakere opplever at de blir presset til å jobbe lange vakter.

Flertallet er i likhet med statsråden og innspillene fra arbeidstakertakerorganisasjonene imot å legge ytterligere opp til press på arbeidslivet for denne gruppen, og vil i stedet støtte målene om mer seriøsitet i arbeidslivspolitikken og om bosetting i kystsamfunn i fiskeripolitikken.

Komiteens medlemmer fra Høyre erkjenner at fiskeindustrien i høy grad er sesongpreget, og at tilgangen på råstoff ofte er uforutsigbar, samtidig som man må være beredt til å ta imot fangst også på kveldstid og i helger. Fiskeindustrien har mangel på arbeidskraft, og regjeringen Støres innleieinnstramminger har gjort situasjonen verre. Det er derfor behov for å vurdere hvordan tilgangen på arbeidskraft og kapasitet kan bedres, til nytte for både arbeidsgiver og arbeidstaker.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan en kan styrke tilgangen på arbeidskraft og bedre kapasiteten i sjømatnæringen, herunder om det er behov for justering av arbeidstidsbestemmelsene, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2026.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er kjent med at regjeringen Støres innleieinnstramminger har medført økt byråkрати og betydelige konsekvenser for næringslivets tilgang på arbeidskraft. Dette gjelder også i sjømatnæringen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at næringslivet kan leie inn arbeidskraft ved behov, i tråd med reglene som gjaldt fra 2019.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at sjømatindustrien er en av Norges viktigste næringer, med stor betydning for verdiskaping og sysselsetting langs kysten. For at industrien skal kunne utnytte de naturlige variasjonene i fiskeressursene og sikre en stabil bearbeiding av norsk sjømat i Norge, er det nødvendig med mer fleksible arbeidstidsordninger i høysesong. Disse medlemmer viser til at dagens regelverk begrenser sjømatbedriftenes evne til å tilpasse arbeidstiden etter sesongvariasjonene. I perioder med stor pågang, som under vinterfisket, opplever bedriftene utfordringer med å sikre nok arbeidskraft. Dette skyldes blant annet at mange utenlandske arbeidere velger å jobbe i andre europeiske land hvor inntektsnivået er mer konkurransedyktig. Dersom det ikke legges til rette for mer fleksible arbeidstidsordninger, vil norsk sjømatindustri miste konkurranseskraft, noe som kan føre til redusert bearbeiding av sjømat i Norge og dermed svekket sysselsetting i næringen.

Disse medlemmer viser til at andre næringer allerede har adgang til spesifikke unntak i arbeidstidsbestemmelsene for å tilpasse seg sektorens behov. Videre er det verdt å merke seg at arbeidstidsordningen for ansatte på fiskefartøy innebærer lange arbeidsøkter over kortere perioder, med påfølgende fri. En tilsvarende ordning vil kunne være hensiktsmessig for sjømatindustrien, der behovet for arbeidskraft varierer betydelig gjennom året.

Disse medlemmer vil videre påpeke at ekspertutvalget bak rapporten «Grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien», overlevert Nærings- og fiskeridepartementet våren 2022, fremmet samme forslag om endringer i arbeidsmiljøloven. Dette viser at det allerede er bred enighet om behovet for mer fleksible arbeidstidsordninger i næringen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om nødvendige endringer i arbeidsmiljøloven slik at sjømatindustrien gis unntak fra arbeidstidsordningene i høysesong eller gis arbeidstidsordninger tilsvarende de som gjelder for fiskefartøy.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at næringslivet kan leie inn arbeidskraft ved behov, i tråd med reglene som gjaldt fra 2019.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan en kan styrke tilgangen på arbeidskraft og bedre kapasiteten i sjømatnæringen, herunder om det er behov for justering av arbeidstidsbestemmelsene, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2026.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om nødvendige endringer i arbeidsmiljøloven slik at sjømatindustrien gis unntak fra arbeidstidsordningene i høysesong eller gis arbeidstidsordninger tilsvarende de som gjelder for fiskefartøy.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti Senterpartiet, og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:90 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 1. april 2025

Freddy André Øvstegård

leder og ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/741-

5. mars 2025

**Svar på Representantforslag 90 S (2024-2025) fra
stortingsrepresentantene Dagfinn Henrik Olsen, Alf Erik Bergstøl
Andersen, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt om tilpasninger i
arbeidstidsbestemmelser for fiskeri- og sjømatnæringen**

Jeg viser til brev fra komiteen av 20. februar 2025 der det bes om en vurdering av Representantforslag 90 S (2024-2025). Slik jeg forstår forslaget går det ut på å endre arbeidsmiljøloven ved å fastsette en særskilt arbeidstidsordning for de landbaserte fiskeri- og sjømatbedriftene som tar imot råstoff for videre foredling.

Virksomhetene i denne næringen berøres av sesongvariasjoner som medfører et skiftende behov for arbeidskraft. Av den grunn er det gitt enkelte særregler for næringen i dagpenge- og permitteringsregelverket. Jeg viser til tidligere sak i Stortinget om disse spørsmålene.

I begrunnelsen for representantforslaget vises det til arbeidstidsordningen for de som arbeider om bord på fiskefartøy, og at arbeid på de landbaserte bedriftene kan være sammenlignbart med arbeid om bord på båt fordi det kan være behov for lange arbeidsdager i en periode, etterfulgt av lengre friperioder. Jeg er ikke enig i at dette er direkte sammenlignbart. Arbeid om bord på et fartøy eller for eksempel en installasjon i olje- og gassvirksomheten innebærer at en bor og utfører arbeid på samme sted i en avgrenset periode, noe som gjør at arbeidstakerne ikke har muligheter for å bruke tid på samvær med familie, fritidsaktiviteter mv. Situasjonen er annerledes ved arbeid som utføres på en ordinær landbasert virksomhet, hvor det blant annet er nødvendig å bruke tid på transport til og fra arbeidsstedet, måltider, fritid og nødvendig rekreasjon. Det er også et viktig hensyn at arbeidstidsordningene ikke må utformes slik at det forhindrer mulighetene for å benytte arbeidskraft med lokal tilhørighet.

Arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven er utformet for å verne arbeidstakere mot uforsvarlige ordninger som kan gå ut over helse og sikkerhet, og reglene skal ivareta en nødvendig balanse mellom arbeid, hvile og fritid. Lange arbeidsdager og manglende hviletid er forbundet med økt risiko, både når det gjelder den enkelte arbeidstakers helse og når det gjelder fare for skader og ulykker på arbeidsplassen. Derfor er det nødvendig at det settes rammer for hvor lenge en kan jobbe.

Innenfor disse rammene gis det imidlertid betydelige muligheter for å jobbe lengre arbeidsdager i enkelte tidsperioder, mot lengre friperioder. For det første kan det inngås avtaler mellom arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker om gjennomsnittsberegning av arbeidstiden med mulighet for å jobbe inntil ti timer om dagen i en periode, mot kortere arbeidstid senere. For det andre kan det inngås avtaler mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte om at arbeidstakerne i virksomheten kan jobbe inntil 12,5 timer om dagen. Dette forutsetter at virksomheten har en tariffavtale. For det tredje kan virksomhetene søke Arbeidstilsynet om å få benytte inntil 13 timers arbeidsdag i en periode. For det fjerde kan en arbeidsgiver inngå avtale med fagforeninger med innstillingsrett om enda mer omfattende unntak fra arbeidstidsbestemmelsene. Dessuten gir arbeidsmiljøloven muligheter for å benytte overtid når det er et tidsavgrenset behov for dette.

Mulighetene for omfattende unntak fra den alminnelige arbeidstiden knyttes til at virksomheten har tariffavtale og inngår avtale med de tillitsvalgte. På denne måten bidrar regelverket til å gi arbeidsgivere fleksibilitet, samtidig som det sikrer at arbeidstakerne involveres og at det ikke gjennomføres ordninger som undergraver de grunnleggende hensynene for arbeidstidsreguleringene. Dette er den norske arbeidslivsmodellen i praksis. Jeg er opptatt av at virksomhetene gjør seg kjent med, og benytter, de muligheter som regelverket gir.

La meg også legge til at erfaringen fra tilsyn og kontroller gjennomført av Arbeidstilsynet og andre etater er at en høy andel utenlandsk arbeidskraft og ufaglært arbeidskraft øker risikoen for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. I deler av fiskeindustrien er det blitt avdekket brudd på blant annet reglene om arbeidstid og pauser, allmenngjort lønn og overtidsbetaling. Arbeidstilsynet har oppsummert noen av bransjens utfordringer i «Signal» nr. 1-2024, som bygger på tilsynserfaringer. Her pekes det på at det blant annet er utfordringer med arbeidstid og at arbeidstakere opplever at de blir presset til å jobbe lange vakter.

På bakgrunn av dette risikobildet kan det ikke anbefales å innføre særskilte unntak fra arbeidstidsbestemmelsene for denne næringen.

Med hilsen

Tonje Brenna

Tonje Brenna

